

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 23 mars 1936 kl. 4 e. m.

Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 5, angående betryggande rening och desinficering av material, som användes till stoppning av sängkläder.

Motionen. I en inom riksdagens andra kammare väckt, till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 160, har herr *Frankenberg m. fl.* hemställt, att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att i hälsovårdsstadgan måtte införas sådan bestämmelse, att tillverkning och försäljning av material, som användes vid stoppning av sängkläder, ej får ske, innan detsamma undergått betryggande rening och desinficering.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Yttranden. Över motionen har utskottet i behörig ordning inhämtat utlåtanden från *dels* kommerskollegium, som i sin tur hört handelskamrarna i Stockholm, Göteborg och Malmö, Sveriges Hantverksorganisation, Sveriges Sadelmakare- och Tapetseraremästares Riksförbund och Sveriges Tapetseraremästares Centralförening, *dels* medicinalstyrelsen, *dels* socialstyrelsen, *dels* ock länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län.

Kommerskollegium anför därvid i huvudsak:

»Uppenbarligen är föreliggande spørsmål i första hand att bedöma ur hygieniska synpunkter. Ett fackmannamässigt bedömande av frågan ur dylika synpunkter faller givetvis utanför Kollegii kompetensområde. Därest av hygieniska skäl bestämmelser om obligatorisk desinfektion av stoppningsmaterial för sängkläder anses böra komma till stånd, föreställer Kollegium sig, att i samband därmed anvisningar komma att lämnas rörande den eller de desinfektionsmetoder, som anses böra komma till användning beträffande olika material. Med hänsyn till de intressen Kollegium har att företräda vill Kollegium framhålla angelägenheten av, att vid meddelande av anvisningar och föreskrifter härom de ekonomiska synpunkterna i möjligaste mån beaktas. Även om — såsom handelskamrarna i Göteborg och Malmö ifrågasatt — ett mindre kostsamt desinfektions- och reningssätt än det av Industrieförbundet angivna skulle befinnas tillfredsställande ur hygienisk synpunkt, torde dock, när det gäller en vara av så lågt värde som lump, effektiva desinfektionsåtgärder komma att i väsentlig grad inverka på varans pris och avsättningsmöjligheter. Den härav föranledda ökningen av tillverkningskostnaderna för sängkläder, vari stoppningsmaterial av ifrågavarande slag ingår, kan förutsättas komma att drabba små företag i högre grad än större. De större företagen torde nämligen på grund av bättre teknisk utrustning och genom tillverkning i större skala äga större förutsättningar än små

företag att begränsa desinfektionskostnaderna. Bestämmelser om desinfektionsskyldighet kunna därför befaras komma att i viss mån försvaga de mindre företagens konkurrensförmåga. Att införande av desinfektionsskyldighet knappast kan undgå att i höjande riktning påverka priset å sängkläder av billigare kvaliteter är tydligt. Ur nu antydda synpunkter synes det önskvärt, att, innan desinfektionsskyldighet eventuellt införes, en undersökning kommer till stånd rörande den billigaste desinfektionsmetod, som i detta fall kan effektivt tillgodose de hygieniska kraven.

För egen del vill Kollegium därför, i likhet med Stockholms och Göteborgs handelskammare, förorda, att en närmare utredning av alla med ämnet sammanhängande spörsmål verkställs. Lämpligen synes en sådan utredning böra anförtros åt medicinalstyrelsen, å vilken myndighet det i så fall synes böra ankomma att efter samråd med kommerskollegium utarbeta och framlägga förslag till författningsföreskrifter i ämnet.»

Medicinalstyrelsen erinrar om föreskrifterna i epidemilagen den 19 juni 1919 §§ 4: 1, 4: 2, 5: 1 och 5: 2 samt lagen angående vissa åtgärder mot utbredning av lungdot den 4 september 1914 §§ 5—8 ävensom att medicinalstyrelsen i anledning därav den 12 april 1920 utfärdat anvisningar för smittrening samt anför därjämte:

»Redan nu gälla sålunda bestämmelser, genom vilkas efterlevnad det praktiskt taget är omöjligt att smitta av lungdot samt i epidemilagen upptagna sjukdomarna kan spridas genom de sjukas gång- och sängkläder. Smitta av andra sjukdomar kan naturligtvis i vissa fall tänkas förmedlas genom lump, men då inga andra lagliga åtgärder äro vidtagna för att hindra sådan smitta, synes icke heller något ingripande beträffande lumpen nödvändigt. I motionen föreslås att endast lump, som användes till beredande av material för stoppning av sängkläder, skall renas. Konsekvensen fordrade dock, att all lump, som användes till material, genom vilket smitta kan föras, renas. Om, som i motionen antages, smitta kan föras med lump bör naturligtvis handelen med sådan tillåtas endast efter det lumpen förut rengjorts eller desinfekterats.

Lumphandeln torde emellertid ske på så sätt, att lumpen detaljvis uppköpes antingen i husen genom kringvandrande uppköpare eller i små lump- och skrotaffärer. I de små affärerna samlas lumpen i större partier och säljes därifrån till lumpgrossisterna. Dessa försälja efter sortering av lumpen densamma till en stor del olika företag såväl inom som utom landet.

Om man har anledning att befara smitta genom lump, skall naturligtvis ingen lump få uppköpas i minut utan att den först renats eller desinfekterats. De som hantera varan kunna ju i annat fall utsättas för smitta.

Såvitt medicinalstyrelsen har sig bekant tillverkas vid vaddfabrikerna i Stockholm ingen grävadd av lump. Stockholmslumpen försäljes till pappersbruk och vaddfabriker i landsorten m. m. Då det kommit till styrelsens kännedom, att det i Jönköping skulle finnas ett antal vaddfabriker, där grä-

vadd tillverkades, anmodade styrelsen förste provinsialläkaren i Jönköpings län att företaga inspektion av dessa vaddfabriker och däröver inkomma med rapport och yttrande, vilket i avskrift bilägges.

Som av förste provinsialläkarens yttrande framgår att någon smittorisk knappast kan anses föreligga, och då vidare åtminstone i Jönköping lumpen numera icke är förorenad på sätt i motionen angivits, synes, innan vidare åtgärder vidtagas, undersökning böra verkställas vid samtliga fabriker i riket om lumpens beskaffenhet är sådan, att den påkallar särskilda bestämmelser om rening, och får styrelsen hemställa, att motionen för närvarande icke måtte föranleda någon riksdagens skrivelse.»

Socialstyrelsen anför i huvudsak följande:

»Frågan om smittofaran för arbetarna vid bearbetning av lump och därav framställt material ävensom åtgärder däremot behandlades på sin tid ingående av den s. k. yrkesfarekommittén, som härför lämnat en redogörelse i sitt den 9 december 1909 avgivna betänkande (sid. 85—86). I redogörelsen meddelas bl. a., att en av kommittén år 1906 företagen undersökning rörande de regler, som av utländsk lagstiftning eller administrativ praxis uppställdes för bearbetning av lump, givit vid handen, att något allmängiltigt påbud om desinfektion av lump, med undantag för lump importerad från pest- eller kolerasmittad ort, ej syntes gälla i någon av de stater, undersökningen omfattat. I ett flertal stater utgjorde emellertid bearbetningen av lump föremål för särskilda bestämmelser med hänsyn till användandet av minderåriga, förbud mot intagande av förtäring i arbetslokalen, vaccinering samt koncessionstvång.

Vidare meddelar kommittén, att den under sin resa sommaren 1906 för överläggningar med arbetsgivare och arbetare inom olika yrken besökte flera arbetsställen, där bearbetning av lump ägde rum. Såväl arbetsgivare som arbetare å dessa arbetsställen vitsordade, att ifrågavarande sysselsättning ej visat sig medföra fara för överförande av smittosamma sjukdomar.

Kommittén hade också vänt sig till medicinalstyrelsen med anhållan om yttrande i ämnet. I sin svarsskrivelse den 14 november 1906 anförde medicinalstyrelsen bl. a., att faran för smittans spridande medelst lump endast vad tuberkulos anginge torde vara av någon betydelse för fabriksarbetarna. Även med hänsyn till denna sjukdom syntes dock lumpen blott på indirekt sätt medverka till sjukdomens uppkomst, i det bearbetningen av lump, genom dammalstringen, orsakade en ömtålighet i respirationsorganen, som gjorde dessa mera mottagliga för tuberkulossmittan. Lämpliga anordningar vid arbetets bedrivande kunde emellertid i mycket hög grad minska faran för damminandning.

Kommittén förklarar slutligen, att vad den inhämtat i frågan ej syntes kommittén innebära tillfyllestgörande anledning att i förslaget till lag om arbetarskydd upptaga någon särskild föreskrift om desinfektion av lump. Inom kommittén hade emellertid varit ifrågasatt att stadga förbud mot att

till bearbetning av lump använda yngre personer, vilka ju måste anses mer mottagliga för tuberkulossmitta, men hade kommittén trots denna fråga lämpligare kunna regleras genom föreskrifter, utfärdade av Kungl. Maj:t med stöd av stadgande i nämnda lag.

Föreskrifter av det slag kommittén åsyftade kommo icke till stånd förrän år 1930. I den då utfärdade kungörelsen (nr 344) angående förbud mot minderårigas användande till vissa farliga arbeten infördes en bestämmelse, enligt vilken person under aderton år får användas till arbete i lokal, där rivning för hand av lump eller sortering av lump, shoddy eller smutskläder försiggår, endast under villkor att erforderliga, av vederbörande yrkesinspektör godkända anordningar till förekommande av ohälsa genom damm eller smittoförande arbetsmaterial finnas vidtagna.

I övrigt har yrkesinspektionen verkat för att arbetsgivarna genom anordnande av effektiv dammbortsugning vid sortering och bearbetning av lump skulle söka undanröja den fara för sjukdomssmitta, som kan förefinnas vid berörda arbeten. Utsugningsanordningar dragande större kostnader kunna emellertid i regel icke påfordras vid de inom ifrågavarande verksamhetsgren förekommande småföretagen.

Det synes antagligt, att man har att räkna med viss smittorisk vid handhavande och bearbetning av lump samt användningen av det färdigberedda materialet. Med hänsyn härtill men även av allmänt-hygieniska skäl synes det styrelsen önskvärt, att desinfektionsskyldighet införes. Därest föreskrift om desinfektion av lump meddelas, är det emellertid angeläget, att skyldigheten kommer att omfatta all slags lump, oavsett användningssättet för den färdiga produkten, samt att desinfektionen föreskrives skola äga rum på ett så tidigt stadium av lumpens handhavande och bearbetning som möjligt.»

Länsstyrelsen i Göteborg och Bohus län framhåller, att det icke synes vara full klarlagt, huruvida några hygieniska vådor av fabriktionsmetoden i fråga verkligen föreligga men att det likväl vore ovedersägligt, att den ur snygghetssynpunkt icke vore tillfredsställande. Länsstyrelsen tillstyrker bifall till motionen.

Utskottet kan i stort sett ansluta sig till motionärernas synpunkter och den ställning, som intagits av bl. a. kommerskollegium och Stockholms handelskammare. Med motionärerna delar utskottet uppfattningen om den stora hygieniska betydelsen av den väckta frågan. Bristen på reglerande föreskrifter i fråga om beskaffenheten av det material, som kan komma till användning vid stoppning av sängkläder, läser hava lett till en, som det uppgives av Stockholms handelskammare, rätt omfattande verksamhet på området, som med begagnande av underhålligt material tillverkar och till låga priser utbjuder ur sanitära synpunkter otillfredsställande varor. Härigenom åstadkommas uppenbarligen hygieniska vådor för allmänheten, varjämte förfång beredes den mera nogräknade industrien och handeln.

För bedömande av hur största säkerhet mot smittofara bäst skall vinnas

Utskottet.

utan oskäligt betungande av vederbörande företags ekonomi synes emellertid erforderligt underlag ännu saknas. Möjligt är att ändring av hälsovårdsstadgan, eventuellt kompletterad med förbud mot saluförande av mindervärdiga sängkläder o. dyl., erbjuder en framkomlig väg, men det är å andra sidan också möjligt, att även andra utvägar, t. ex. rekommendation av billigare metoder för rening av råvaror o. s. v., böra tagas under övervägande. Vid dylikt förhållande vore det enligt utskottets mening lämpligast, om riksdagen icke för närvarande preciserade sin ställning till frågan närmare än att en helt allmän framställning göres till Kungl. Maj:t om utredning av frågan och framläggande därefter av de förslag, vartill utredningen må giva anledning.

Utskottet föreslår därför,

att andra kammaren måtte för sin del besluta på det sätt bifalla här ifrågavarande motion nr 160, att riksdagen beslutar att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning av frågan om desinficering av för sängkläder, möbler och dylikt avsedda råvaror av lump och liknande material ävensom om vidtagande av de åtgärder, som av utredningen kunna för-
anledas.

Stockholm den 20 mars 1936.

På utskottets vägnar:

ERNST ÅQVIST.

Närvarande: herrar Åqvist, Pettersson i Dahl, Cruse, Petersson i Storgården, Svensson i Landskrona, Johansson i Hälleforsnäs*, Hansson i Hönö, Hansson i Örebro, Eriksson i Sandby, Persson i Undersvik*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.